

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

INFORMAL TA'LIM SHAROITIDA TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARI

Parpiyeva Malika Mominovna
Toshkent amaliy fanlar universiteti
"Pedagogika" kafedrasida dotsenti, (PhD)

Adilxanova Arijan Daniyar qizi
3-kurs "Pedagogika" yo'nalishi talabasi
Toshkent amaliy fanlar universiteti

Annotatsiya

Mazkur maqolada informal ta'lim sharoitida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari tahlil qilinadi. Unda oliy pedagogik ta'lim jarayonida auditoriyadan tashqari o'quv faoliyati, mustaqil izlanish, raqamli resurslardan foydalanish, kasbiy muloqot va amaliy tajriba orqali kompetensiyalarni shakllantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, informal ta'limning talaba shaxsiy faolligi, o'zini o'zi rivojlantirish, kasbiy refleksiya va ijodiy yondashuvni kuchaytirishdagi ahamiyati asoslab beriladi. Maqolada pedagogik texnologiyalarni loyihalashda individual ta'lim yo'nalishi, mentorlik, hamkorlikda o'qish, loyiha faoliyati va raqamli platformalardan foydalanish samarali omillar sifatida ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: informal ta'lim, kasbiy kompetensiya, pedagogik texnologiya, mustaqil ta'lim, raqamli resurs, mentorlik, refleksiya, kasbiy rivojlanish.

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Kirish

Zamonaviy oliy ta'lim tizimida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish faqat an'anaviy auditoriya mashg'ulotlari bilan cheklanib qolmasligi zarur. Bugungi pedagogik jarayon talabani mustaqil fikrlashi, kasbiy muammolarni hal qila olishi, axborotni tanlash va undan samarali foydalanishi, o'z faoliyatini baholashi hamda uzluksiz o'rganishga tayyor bo'lishini talab etadi. Shu jihatdan informal ta'lim imkoniyatlari alohida ahamiyat kasb etadi. Informal ta'lim talabani kundalik hayotiy tajribasi, mustaqil izlanishi, kasbiy muloqoti, raqamli muhitdagi faoliyati va shaxsiy qiziqishlari asosida yuzaga keladigan o'quv jarayonidir. U rasmiy o'quv rejalari bilan bevosita cheklanmasa-da, kasbiy shakllanishga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida informal ta'lim imkoniyatlaridan maqsadli foydalanish bo'lajak o'qituvchilarning metodik, kommunikativ, axborot, ijtimoiy va refleksiv kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuning uchun informal ta'lim sharoitida kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik texnologiyalarni ilmiy asoslash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism. Informal ta'lim sharoitida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish pedagogik jarayonning ochiq, moslashuvchan va shaxsga yo'naltirilgan xarakterga ega bo'lishini taqozo etadi. Bunday sharoitda talaba faqat tayyor bilimni qabul qiluvchi subyekt emas, balki o'z ta'lim yo'nalishini belgilovchi, bilim manbalarini tanlovchi, amaliy tajriba orttiruvchi va kasbiy rivojlanishini mustaqil boshqaruvchi faol ishtirokchi sifatida namoyon bo'ladi. Informal ta'limning muhim jihati shundaki, unda o'quv faoliyati majburiy nazoratdan ko'ra ichki ehtiyoj, qiziqish, kasbiy maqsad va shaxsiy tajriba bilan bog'lanadi. Bu esa kasbiy kompetensiyalarning tabiiy, barqaror va amaliy faoliyatga yaqin tarzda shakllanishiga imkon yaratadi.

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Pedagogik texnologiyalarni loyihalashda, avvalo, talabaning kasbiy ehtiyojlari va individual rivojlanish trayektoriyasini aniqlash muhimdir. Bunda diagnostik suhbatlar, so‘rovnomalar, refleksiv yozuvlar, portfoliolar va kuzatuv natijalaridan foydalanish mumkin. Talabaning qaysi kompetensiyalari yetarli darajada shakllangani, qaysi jihatlari esa rivojlantirishga muhtojligi aniqlangach, unga mos informal ta‘lim faoliyatlari tanlanadi. Masalan, bo‘lajak o‘qituvchining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish uchun munozaralar, pedagogik blog yuritish, vebinar va onlayn forumlarda ishtirok etish samarali bo‘lsa, metodik kompetensiyani rivojlantirish uchun dars ishlanmalari tahlili, ochiq ta‘lim resurslari bilan ishlash, tajribali pedagoglar faoliyatini kuzatish va amaliy loyihalar bajarish muhim ahamiyatga ega.

Informal ta‘limda loyiha texnologiyasi alohida o‘rin tutadi. Talaba o‘z kasbiy yo‘nalishi bilan bog‘liq kichik loyiha ishlab chiqishi, uni amaliyotda sinab ko‘rishi va natijalarini tahlil qilishi orqali nazariy bilimni amaliy kompetensiyaga aylantiradi. Masalan, pedagogika yo‘nalishidagi talaba ta‘limiy kontent yaratish, tarbiyaviy tadbir loyihasini ishlab chiqish, raqamli dars materialini tayyorlash yoki o‘quvchilar bilan ishlashga oid metodik tavsiya yaratish orqali kasbiy tajriba orttiradi. Bunday faoliyat talabaning ijodiy fikrlashi, mas‘uliyat hissi, tashabbuskorligi va kasbiy qaror qabul qilish ko‘nikmalarini kuchaytiradi.

Raqamli texnologiyalar informal ta‘limni tashkil etishda muhim vosita hisoblanadi. Ochiq onlayn kurslar, elektron kutubxonalar, ta‘limiy platformalar, videodarslar, podkastlar, ilmiy-ma‘rifiy kanallar, virtual hamjamiyatlar va kasbiy tarmoqlar talabalarga o‘z bilimni mustaqil ravishda kengaytirish imkonini beradi. Biroq raqamli resurslardan foydalanish jarayoni tartibsiz bo‘lmasligi kerak. Pedagog talabalarga ishonchli manbalarni tanlash, axborotni tanqidiy tahlil qilish, olingan bilimni kasbiy faoliyat bilan bog‘lash va natijani refleksiya qilish bo‘yicha yo‘naltiruvchi vazifasini bajaradi. Shu orqali informal ta‘lim jarayonida axborot

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

kompetensiyasi bilan birga tanqidiy fikrlash va media savodxonlik ham rivojlanadi.

Mentorlik va tyutorlik texnologiyalari ham informal ta'lim sharoitida samarali natija beradi. Tajribali pedagog yoki ilmiy rahbar talabanning mustaqil o'quv faoliyatini yo'naltirib, unga kasbiy maslahat beradi, rivojlanish maqsadlarini aniqlashtirishga yordam beradi va erishilgan natijalarni muhokama qiladi. Bunda asosiy e'tibor tayyor yechim berishga emas, balki talabanning mustaqil qaror qabul qilishi, o'z kuchli va zaif tomonlarini anglab borishi hamda kasbiy o'sish rejasini tuzishiga qaratiladi. Mentorlik munosabatlari ishonch, hamkorlik va ochiq muloqotga asoslanganida talabanning kasbiy motivatsiyasi sezilarli darajada ortadi. Informal ta'lim muhitida hamkorlikda o'qish texnologiyasi ham muhim ahamiyatga ega. Talabalar kichik guruhlarda tajriba almashishi, muammoli vaziyatlarni muhokama qilishi, o'zaro baholash va fikr bildirish orqali ijtimoiy-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, rolli mashqlar, keyslar, muammoli savollar va ijodiy topshiriqlar orqali bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy moslashuvchanlik shakllanadi. Bu jarayonda o'qituvchi nazoratchi emas, balki tashkilotchi, maslahatchi va pedagogik hamkor sifatida ishtirok etadi.

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda reflektiv texnologiyalar ham muhim o'rin egallaydi. Talaba o'z faoliyatini tahlil qilmasa, informal ta'lim natijalari tasodifiy va yuzaki bo'lib qolishi mumkin. Shu sababli reflektiv kundalik, shaxsiy portfolio, o'z-o'zini baholash varaqalari, kasbiy rivojlanish xaritasi va yakuniy tahliliy suhbatlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Refleksiya orqali talaba nimani o'rganganini, qaysi kompetensiyalari rivojlanganini, qaysi yo'nalishda qo'shimcha ishlashi zarurligini anglaydi. Bu esa informal ta'limni ongli, maqsadli va natijador jarayonga aylantiradi.

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Pedagogik oliy ta'lim muassasalari sharoitida informal ta'lim texnologiyalarini samarali tashkil etish uchun ta'lim muhitining ochiqligi, raqamli resurslarga kirish imkoniyati, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi hamkorlik, mustaqil ta'lim madaniyati hamda natijalarni baholash mezonlari aniq belgilanishi lozim. Informal ta'lim rasmiy ta'limni inkor etmaydi, aksincha, uni to'ldiradi va amaliy hayot bilan bog'laydi. Shu bois kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda formal, noformal va informal ta'lim elementlarini uyg'unlashtirish eng samarali pedagogik yondashuvlardan biri sifatida qaraladi.

Xulosa

Informal ta'lim sharoitida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta'limning muhim yo'nalishlaridan biridir. Bunday ta'lim muhiti talabaning mustaqil izlanishi, kasbiy qiziqishi, shaxsiy tajribasi va raqamli resurslardan ongli foydalanishiga asoslanadi. Pedagogik texnologiyalarni maqsadli loyihalash orqali informal ta'lim jarayonini tartibli, samarali va natijador shaklga keltirish mumkin. Loyiha faoliyati, mentorlik, hamkorlikda o'qish, raqamli ta'lim vositalari va reflektiv texnologiyalar talabalarning metodik, kommunikativ, axborot, ijtimoiy va kasbiy-amaliy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, informal ta'lim talabada o'zini o'zi rivojlantirish, kasbiy mas'uliyat, ijodkorlik va uzluksiz o'rganishga tayyorlik sifatlarini shakllantiradi. Pedagogik oliy ta'limda informal ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish bo'lajak mutaxassislarining raqobatbardoshligi, kasbiy moslashuvchanligi va amaliy faoliyatga tayyorgarligini kuchaytiradi.

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To‘rayev A.B. Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari. Toshkent: Sano-standart, 2015.
2. Tolipov O‘.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. Toshkent: Fan, 2006.
3. Xoliqov A.A. Pedagogik mahorat. Toshkent: Iqtisod-moliya, 2011.
4. Ishmuhamedov R.J., Yuldashev M. Ta‘lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Nihol, 2013.
5. Knowles M.S., Holton E.F., Swanson R.A. The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development. London: Routledge, 2015.